

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Александър Христов,
Университет за национално и световно стопанство, катедра „Международна
икономика и политика“

за дисертация за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по
професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки
и научна специалност Журналистика – Нови медии

Кандидат: Александър Дурчев

Тема на дисертацията: Онлайн медиите в контекста на българските политически
комуникационни практики за привличане на Y и Z електоралното поколение

Научен ръководител: Проф. д-р Теодора Петрова

Основание: Заповед РД 38-95/13.02.2019

Обща характеристика на дисертацията. Актуалност на темата

В началото е важно да се отбележи, че представената дисертация е сериозен и достатъчно съдържателен труд, чийто амбиции би трябвало да се прострат дори отвъд формулираната тематика. Тя маркира достатъчно неизследвана в науката и практиката област – една от тези така типични за масовите комуникации ситуация, в която академичните познания буквално тичат, стремейки се да настигнат и анализират шеметно развиващата се практика. Дори това само по себе си е достатъчно, за да се определи актуалността на темата – политическите комуникации в онлайн медиите и в социалните мрежи е сфера, която, по всичко личи, тепърва ще се развива. И е време изследователите да направят нужните обобщения (ако е възможно), модели на взаимодействие (ако е възможно), да извлекат добрите и лошите комуникационни практики и по този начин да произведат ноу-хау, което може да бъде полезно за развитието на цялото общество. По всичко личи, че дисертацията е стъпка в тази посока.

Работата притежава всички необходими формални характеристики на сериозен дисертационен труд, характеризира се и с добър стил и дълбочина. Това дава първоначално основание тя да има важни приноси за теорията и за практиката. Разработката се характеризира с интердисциплинарен характер, комбинирайки знания и методология от социалните и политическите науки, теория на комуникациите, дигитални комуникации и други. Това създава предпоставки за по-сериозен и задълбочен анализ.

Структура и съдържание

Дисертационният труд на Александър Дурчев е развит върху 226 страници заедно с приложението, формално достатъчни за адекватно покриване на проблематиката. Работата е структурирана в четири логически свързани помежду си глави (като третата и четвъртата могат да се интегрират, но това е бял кахър), заключение и

приложения. Използваната литература е богата, достатъчно съдържателна, прави впечатление богатството от онлайн източници, които при това са напълно релевантни. Разработката притежава необходимите реквизити на академичното изследване, изведени са и важни нейни приноси за теорията и практиката. Формулирани са две хипотези, като втората е добра, ако махнем думата „неограничени“, а първата е интересна, но отчасти излиза извън обхвата на настоящото дисертационно изследване и едва ли може да бъде напълно верифицирана в неговите рамки.

В първата глава са представени и анализирани общи характеристики на политическия PR, дигиталните медии и ролята и влиянието на интернет върху информираността на обществото. Последното е изключително важно. Обърнато е специално внимание на дигиталните медии и на това колко съществени са те за живота и за информационното битие на двете разглеждани електорални поколения – Y и Z. Осмислянето на постановките е базирано както на позициите на утвърдени авторитети, така и на по-съвременни автори, включително и на хора като Брайън Трейси, които привидно са встрани, но всъщност с идеите си могат да допринесат съществено за обогатяването на познанието в разглежданата област.

Втората глава представя някои от симптоматичните комуникационни кампании, използващи дигитални медии и насочени и към по-младото поколение. В първата част са дадени примери от света, като подобна тема няма как да не включи Обама и Тръмп. Втората част от главата е посветена на дигитализирането на политическия PR в българските социокултурни, политически и икономически условия – дадени са примери за няколко съвременни политици, направено е и сравнение с дейностите на лидерите в други страни. Текстът е констативен, задълбочен и се базира на полезни наблюдения на практиката.

Третата и четвъртата глави са посветени на реализираното емпирично изследване. Изключително добро впечатление прави задълбочеността на анализа – както към всеки един от въпросите и прилежащите му отговори, така и като обобщение, изводи и препоръки. Методологията е подобаващо описана и осигурява – поне видимо – всички предпоставки за представителност на резултатите.

Оценка на постиженията и достойнствата

Положителните страни на представени текст определено са много. Те са свързани основно с изведените систематизации по една по същество разпиляна в академичните изследвания тема, приносът към теорията и практиката и обхватността на анализа. Без да са подредени по значение, те могат да бъдат обобщени така:

1. Дисертационният труд продължава да отваря една нова и изключително благодатна посока на развитие на политическите комуникации – използването на каналите, които хората от поколения Y и Z ползват, за да могат посланията по-лесно да достигнат до тях. Преценката на силата и капацитета на тези канали нито е апологетична, нито е апокалиптична – тя е изключително трезва и добре обоснована. Всъщност това е свързано и с централната роля на потребителя в съвременните комуникации.

2. Изключително ценна е изведената на редица места постановка за важността на управлението на обратната връзка в политическите комуникации, особено когато става въпрос за анализирания поколения. Вярно е, че в редица случаи политици използват дигиталните канали само за да „информират“, което от една страна е едностранчиво, а от друга – като подход към изследваните електорални поколения направо е пагубно. Идеята, че в основата на използването на дигиталните канали, включително и в политическите комуникации (даже в особена степен при тях), стои диалогът, е важна и градивна за развитието – както по отношение на ефективността, така и по отношение на отговорността.

3. Извършена е доста сериозна по обем емпирична работа, изследването е монолитно откъм методология и съдържание, което прави изводите от него в значителна степен релевантни. Това също така създава важни предпоставки за обективен и задълбочен анализ, а не просто за авторски интерпретации по темата – което е и факт в настоящия дисертационен труд.

4. Научният анализ на избраната тематика е осъществен на основата на български и чуждестранни литературни източници, някои от които са достатъчно интересни. Тези източници са използвани творчески, а позоваването на цитираните автори е коректно и добросъвестно.

5. Обобщенията и заключението отразяват основните изводи от изложението, което със сигурност може да бъде ценно по отношение на структурата и съдържанието. Това дава основание да се каже, че дисертационният труд се характеризира с пълнота и обективност.

Критични бележки и препоръки

Въпреки цялостната положителната оценка дисертационния труд, внимателният преглед дава основание да се направят и някои критични бележки и препоръки – повече в съдържателен план.

1. В текста – къде експлицитно, къде имплицитно – се застъпва виждането, че има пряка зависимост между значимостта на дигиталните канали за посочените електорални поколения и обществената им и гражданска активност, изразена в търсене на информация, водене на дискусии и в крайна сметка в гласуване. Това се вижда дори и по направеното емпирично проучване. Всичко това е вярно, но подобни постановки оставят на по-заден план съдържанието на политическите комуникации, изразени в посланията на личностите и политическите сили. По всичко личи, че доброто съдържание, изразено в политически идеи и дори изразни средства, е съществено – и върху това също трябва да бъде обърнато по-сериозно внимание в дисертацията. Още повече, дори в резултатите от изследването телевизията излиза на първо място сред каналите, чрез които младите обикновено се информират за политика (с. 129). Това няма как да не бъде обвързано с темите и със стойността на комуникираните политически послания.

2. По-горе вече беше споменато – добре е да има още малко прецизност при формулирането на хипотезите в началото на текста. Тук само ще добавя дори в чисто

философски план, че едва ли на света има нещо ново, което да дава „неограничени алтернативи“.

3. Могат да възникнат и въпроси по отношение на използваните критерии, по които са подбрани представените във втора глава политики. От една страна, очевидно е, че примерите са подходящи, особено свързаните с американските политики, а и с най-добре развитата в дигитално отношение политическа сила у нас, но от друга – дали са най-подходящите? Как може още по-добре да се обоснове това?

Посочените критични бележки категорично не намаляват положителната оценка на проекта на дисертационния труд и значимостта на посочените научни постижения в теорията и за развитието и усъвършенстването на практиката. Текстът представя автора като изследовател с много добри познания и умения, необходими за работата в тази сфера.

Заклучение

Като се вземат предвид достойнствата на дисертацията, актуалността и сложността на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми и всичко останало, цялостната ми оценка е положителна. В тази връзка бих искал напълно убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Александър Дурчев в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, научна специалност „Журналистика – Нови медии“.

19.04.2019 г.

Автор на становището:

Доц. д-р Александър Христов